

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО

« — » 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійна програма	Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика
	Міжнародні відносини та регіональні студії: східознавство
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022/ 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«30» серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сичова В.В., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

«29» серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»

Валерія БАРАНОВА

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

Сергій ЛИМАН

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«29» серпня 2022 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» складена відповідно до освітньо-професійних програм

«Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»,
«Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

підготовки магістра

за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з двох розділів:

Розділ 1. Теоретичні підходи до формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень (теми 1-7).

Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України (теми 8-14).

1.1. Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні уявлень про особливості однієї із фаз державноуправлінського процесу – прийняття зовнішньополітичних рішень, а також сприянні розвитку аналітичної, соціальної, правової, управлінської компетентностей.

1.2. Основними **завданнями** навчальної дисципліни є

– опанування теоретико-методологічними засадами, знаннями щодо сутності основних категорій теорії прийняття державноуправлінських рішень у сфері зовнішньої політики;

– *формування наступних загальних компетентностей:*

– ЗК1. Знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом.

– ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

– ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.

– ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

– ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- *формування наступних фахових компетентностей:*

- СК1. Поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

- СК2. Поглиблені знання про природу та джерела зовнішньої політики, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.

- СК3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному, культурному та інформаційному.

- СК4. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики, організувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові доповіді, здійснювати їх публічну апробацію;

- СК7. Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів світу, сутності процесів глобалізації, сучасних глобальних та регіональних процесів

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150 (денна форма навчання)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
105 год.	-
у т. ч. Індивідуальні завдання	
30 год (курсова робота)	

1.6. Заплановані результати навчання

Програмні результати навчання (ПРН)

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, студенти мають досягти таких результатів навчання

Знання

- ПРН1. Демонструвати фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

Уміння/навички

- ПРН 7. Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові й інші ризики у сфері міжнародних відносин.

- ПРН 8. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

- ПРН 11. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин та світової політики.

- ПРН 12. Оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

- ПРН 13. Здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних до міжнародного співробітництва сферах.

- ПРН 14. Проводити підготовку, розробку та реалізацію проектів прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики, регіонаознавства та міжнародних комунікацій

Комунікація

- ПРН16. Організовувати та вести професійні дискусії у сфері міжнародних відносин та зовнішньої політики.

- ПРН17. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

- ПРН18. Доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин.

Автономія і відповідальність

- ПРН19. Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

- ПРН20. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

- ПРН21. Самостійно приймати рішення, відповідати за командну роботу

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні підходи до формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень

Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики

Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності. Адміністративно-правові відносини у зовнішньополітичній сфері. Управління закордонними справами як напрямок державного управління. Сутність, об'єкт, предмет, мета, завдання управління закордонними справами. Складові управління закордонними справами: забезпечення обороноздатності, забезпечення національної безпеки, забезпечення охорони державного кордону, управління внутрішніми справами, забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях і управління юстицією.

Державно-управлінські рішення, державно-управлінські рішення у сфері зовнішньої політики. Сутність понять «зовнішня політика», «міжнародні відносини», «світова політика» та «міжнародна політика». Співвідношення зовнішньої і внутрішньої політики держави. Зовнішня політика та принципи й норми міжнародного права. Ідеологічні концепції і доктрини у зовнішній політиці. Роль ідеології у формуванні основних засад зовнішньої політики держави. «Ізоляціонізм», «Солідаризм», «Ліберальний інтернаціоналізм», «Філософія виживання (Дипломатія виживання)», «Планетаризм». Формування стратегії і тактики зовнішньої політики.

Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні. Структурно-організаційні підрозділи. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики. Організаційні можливості відповідних структур державного апарату при виборі альтернативних засобів досягнення зовнішньополітичних цілей.

Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави

«Державний суверенітет» та «державні інтереси». Національні інтереси та їх класифікація. Побудова ієрархії національних інтересів. Національні інтереси – визначальний елемент дипломатичної діяльності. Структура національних цінностей України та їх взаємозв'язок з національними інтересами і цілями. Головні чинники формування національних інтересів України. Два основних рівні зовнішньополітичних інтересів. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу.

Національна безпека як системна характеристика розвитку людини, суспільства, держави. Види та складові національної безпеки. Поняття “небезпека”, “загроза”, “виклик” та “ризик” національній безпеці. Основні поняття та категорії національної безпеки. Досвід країн щодо стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Стратегії національної безпеки. Існуючі підходи до розробки стратегій з питань забезпечення національної безпеки.

Три головні цілі зовнішньої політики держави: гарантування національної безпеки; збільшення сили; зростання престижу та зміцнення міжнародних позицій. Два основоположних принципів міжнародної політики: баланс інтересів, баланс сил.

Проблема зміцнення міжнародної безпеки як домінанта сучасного світового політичного процесу. Зовнішньополітичні інтереси держави у політичній, правовій, економічній, соціально-культурній й інших сферах.

Тема 3. Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень

Дії держави на міжнародній арені, механізми та процедури зовнішньої політики. Політичний аналіз та його роль у державному управлінні. Політичний аналіз: як «publicpolicyanalysis» і як «politicalanalysis». Становлення аналізу зовнішньої політики (ЗП). Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA). Виокремлення напрямків аналізу зовнішньої політики. Теоретичний рівень політичного аналізу. Прикладний рівень політичного аналізу. Порівняльні дослідження ЗП (comparative foreign policy).

Загальнонаукові методи, що використовуються аналізом зовнішньої політики. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картирування, метод індикаторів та статистичні методи. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму». Методика аналізу зовнішньої політики. Методи експертних оцінок та голосування в теорії прийняття політичних рішень. Методи дерева цілей та аналізу ієрархій при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах. Методи мережевого аналізу при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах.

Динамічний вимір системного аналізу зовнішньої політики. Зовнішньополітична доктрина як теоретико-методологічний рівень зовнішньої політики держави. Еволюція зовнішньополітичних доктрин. Зовнішньополітична тактика держави. Зовнішня політика в суспільствах перехідного періоду.

Тема 4. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики

Головні завдання аналітичного забезпечення державного управління. Концептуальні основи державно-управлінської аналітики. Одержання регулярної аналітичної й оглядової інформації з найважливіших аспектів зовнішнього управлінського середовища. Підготовки аналітичних і прогнозних матеріалів з актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта. Розробки ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем. Оперативного одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях. Шість складових аналітичного процесу. Інформаційно-технологічний і кадровий аспекти аналітики. Класифікація основних різновидів аналітики.

Поняття зовнішньополітичного механізму. Стратегічний аналіз і прогнозування зовнішньополітичних процесів. Мета, суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу. Методологія стратегічного аналізу, її програмне забезпечення. Зовнішньополітичний аналіз в структурі органів управління. Аналітичні центри: «фабрики думки». Класифікації „фабрик думки” Етапи формування „фабрик думки”..

Тема 5. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень

Зовнішньополітичне рішення: сутність, значення, специфіка у порівнянні з іншими типами управлінських рішень. Суб'єкт прийняття зовнішньополітичних рішень як структурне поєднання державних інституцій на посадових осіб. Структурно-функціональний підхід до прийняття зовнішньополітичних рішень. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень: раціонального вибору, психологічний, інституційний, інтеракціоналістичний, системний. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень: бюрократична теорія, концепції та теорії психологічних досліджень, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

Типологія та класифікація, форми та стратегії прийняття зовнішньополітичних рішень.

Тема 6. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень

Механізм та процес прийняття зовнішньополітичного рішення. Міжнародні відносини як процеси зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Середовище формування зовнішньополітичних рішень. Процес зовнішньополітичної діяльності суб'єктів. Поля зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Центри впливу на зовнішню політику держави

Міжнародні конфлікти: політичні, економічні та ідеологічні конфлікти, локальні, регіональні та глобальні; двосторонні, багатосторонні та коаліційні. Збройні та незбройні засоби вирішення конфліктів. Міжнародна криза та її характерні ознаки. Класифікація криз у концепції Р. Лебова. Класична модель загострення відносин між сторонами. Тривимірна характеристика криз в концепції С. Германа. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень.

Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність. Фази переговорного процесу: діагностування, опрацювання формули переговорів, "торгу". Політичні рішення, що приймаються до початку переговорів.

Тема 7. Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень

«Особи, які приймають рішення» (decision-makers). «Організаційні системи» (decisional units) як основні суб'єкти процесу формування зовнішньополітичної стратегії.

Етапи (стадії) процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

Моделювання процесу прийняття рішень Г. Аллісона: аналіз підходів та критика. Модель раціонального актора (Rational Actor Model, RAM). Модель бюрократичної політики (Bureaucratic Politics Model, BPM). Модель організаційного процесу

Специфіка прийняття зовнішньополітичних рішень у демократичних та недемократичних державах. Чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень: політична та адміністративна системи, цінності, досвід децидента, образ держави.

Критерії безпеки держави, суспільства, людини: визначення та практика їх використання при прийнятті державно-управлінських рішень в Україні.

Чинники впливу на формування та прийняття зовнішньополітичних рішень. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Об'єктивні чинники. Внутрішнє соціальне середовище: соціально-політичні чинники, соціально-економічні чинники. Зовнішнє соціальне середовище: характер і стан сумісного середовища, безпековий вимір, інтегрованість в систему міжнародних відносин, загальний стан і тенденції в системі міжнародних відносин. Зовнішнє природне середовище: Географічне розташування, територія, природні ресурси, геополітика, геоеконіміка.

Суб'єктивні чинники: стан суспільної свідомості; стан групової та індивідуальної свідомості керівників держави, які визначають та контролюють зовнішню політику. Значення та особливості суб'єктивного чинника у державному управлінні. Еліта та її вплив на політику держави. Кореляційні залежності суб'єктивного чинника і способу управління державою.

Раціоналізація державного управління. Стиль державного управління, його співвідношення з політичним режимом. Моделі державного управління. Співвідношення еліти і правлячого класу в державі. Типи еліт, їхні функції. Роль еліти у процесі формування зовнішньополітичного курсу держави і прийняття зовнішньополітичних рішень.

Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України

Тема 8. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України

Становлення принципів зовнішньої політики України. Формування нової системи зовнішньополітичної служби. Постанова Верховної Ради України "Про основні напрями зовнішньої політики України". Закон України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» про національні інтереси нашої держави. Закріплення базових принципів і пріоритетів зовнішньої політики України на законодавчому рівні. Закон України «Про національну безпеку України».

Вищі державні органи, наділені відповідною компетенцією у сфері зовнішньої політики. Внутрішньодержавні та закордонні органи влади, правова основа їхньої діяльності. Постійні і тимчасові органи у сфері зовнішньої політики. Роль, місце, компетенції Верховної Ради України у процесі формування зовнішньої політики держави. Форми участі парламенту у зовнішньополітичній діяльності держави. Кабінет Міністрів України – вищий орган виконавчої влади у здійсненні зовнішньої політики держави. Уряд і глава уряду, їх компетенції. Повноваження глави уряду у здійсненні зовнішньополітичної діяльності держави. Форми дипломатичної діяльності урядів.

Роль глави держави у міжнародних відносинах. Повноваження Президента України у сфері зовнішньої політики.

Міністерство закордонних справ, його місце у системі державного механізму реалізації зовнішньої політики. Основні завдання і функції Міністерства Закордонних Справ, його структура. Організація діяльності дипломатичної служби. Правовий статус і конституційні повноваження міністра закордонних справ. Права та повноваження суб'єктів процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. Проблеми координації та взаємодії гілок влади.

Кадрове питання – важливий елемент оптимізації роботи дипломатичної служби України. Цілі та завдання дипломатії України на сучасному етапі зовнішньополітичної діяльності. Проблеми координації та взаємодії гілок влади у процесі реалізації зовнішньополітичного курсу України.

Роль спеціалізованих органів державного управління у реалізації зовнішньої політики. Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності: постійні та тимчасові, посольства, місії, постійне представництво при міжнародних організаціях, консульства.

Тема 9. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні

Внутрішні інтереси держави як основа її зовнішньополітичного вектору. Внутрішні чинники діяльності держави та їх вплив на зовнішню політику. Перехід внутрішньополітичних проблем у розряд зовнішньополітичних. Механізм формування зовнішньої політики. Становлення системи взаємодії органів державної влади та державних установ у сфері зовнішньої політики України.

Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні: поділ влади, взаємодія політичного керівництва країни та системи державного управління, інформаційна підтримка, політична конкуренція, розмежування посадових обов'язків, інноваційна участь; процесна синергія

Конкурентна модель формування інтересів у сфері зовнішньої політики України.

Тема 10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Організаційно-правові засади стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Правові основи, суб'єкти та об'єкти стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Державна безпека, національна безпека України. Закон України «Про національну безпеку України». Концептуальні основи розробки та оцінка варіантів Стратегії національної безпеки України в контексті ризиків їх реалізації. Особливості підготовки та впровадження стратегічних планів в Україні. Кібербезпека, громадська безпека, цивільний захист України

Воєнно-політичні аспекти стратегічного планування національної безпеки. Характеристика впливу глобалізації на воєнну сферу. Принципові особливості сучасних воєнних конфліктів. Загрози національним інтересам у воєнній сфері та можливості України щодо забезпечення воєнної безпеки. Пріоритети державної політики України щодо забезпечення воєнної безпеки.

Організаційний механізм державного управління забезпеченням національної безпеки України: Президент України, Кабінет Міністрів України,

сектор безпеки і оборони України (Міністерство оборони України, Рада національної безпеки і оборони України. Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна міграційна служба України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України та ін.). Державне реагування на загрози національній безпеці України в політичній сфері: стан та шляхи вдосконалення. Роль розвідувальних служб у формуванні та реалізації зовнішньої політики держави. Основні функції розвідки. Функції і засоби контррозвідки. Сутність методу дезінформації.

Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни. Прогнозування як основа прийняття зовнішньополітичних рішень на перспективу. Роль зовнішньополітичного прогнозування у системі національної безпеки. Основні види аналітичної і прогнозної інформації у сфері національної безпеки.

Тема 11. Стратегічне партнерство у зовнішньополітичній практиці України

Стратегічне партнерство. Відносини стратегічного партнерства як один із важливих інструментів зовнішньої політики. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії України. Концепція позаблоковості, нейтралітету та багатовекторності. Дилема Схід - Захід у концепціях зовнішньополітичного курсу України.

Центри прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.

Основні міжнародні партнери України. Стратегічне партнерство. Участь та співпраця з міжнародними організаціями. Місце і роль України в міжнародно-політичних процесах сучасності

Тема 12. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень

Феномен «глобального громадянського суспільства». «Глобальне громадянське суспільство» як актор сучасних міжнародних відносин. Багатоманітність глобальних децентралізованих інститутів. Зниження значущості територіальних чинників, інтенсифікація транснаціональної інтеграції, позбавлення держави як міжнародного актору своєї монополії у прийнятті зовнішньополітичних рішень. Сталий розвиток як глобальний процес. Концепція сталого розвитку. Посиленням демократичних процесів у сфері внутрішніх і міжнародних відносин.

ООН в системі міжнародних організацій. Загальна характеристика спеціалізованих установ ООН. Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ тощо. Функції міжурядових, міждержавних суб'єктів міжнародних відносин. «Фабрика думки» або «мозковий центр». Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. Громадська експертиза проектів законів, зовнішньополітичних рішень. Громадський контроль за обґрунтованістю та прийняттям зовнішньополітичних рішень.

Тема 13. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації

Глобалізація. Ускладнення структури зовнішньої політики, поява нових сфер її реалізації, розширення інструментів зовнішньополітичної діяльності, збільшення числа агентів зовнішньої політики. Нові утворення: «потоки» і «мережі» Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації. Детериторіальний світовий порядок. Делегування функцій держави міжнародним та наддержавним організаціям. Посилення економічної, соціальної і політичної активності через кордони; інтенсивність, швидкість, економічний експансіонізм, культурний обмін.

Суб'єкти міжнародної політичної діяльності – національні держави, що мають легальні повноваження на проведення зовнішньої політики; міжнародні об'єднання регіонального, міжрегіонального та міждержавного характеру (ЄС, НАТО, СНД); міжнародні урядові організації та їх органи – ООН; політичні партії і між партійні об'єднання (Соціінтерн); суспільно-політичні організації та рухи. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.

«М'яка сила» у зовнішній політиці, формування режимів міжнародного співробітництва. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва.

Тема 14. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України

Напрями зовнішньої політики. України. Співпраця між Європейським Союзом та Україною. Співпраця України з органами ООН та її спеціалізованими установами. Проблеми і перспективи членства України в НАТО. Співпраця між Європейським Союзом та Україною.

Реформування законодавчої бази у сфері зовнішніх зносин. Структурна перебудова Міністерства закордонних справ як ключової ланки в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика. Перебудова системи міжінституційної взаємодії в системі забезпечення зовнішніх зносин. Підвищення ролі МЗС у розвідувальному співтоваристві України. Перенесення центру прийняття рішень до дипломатів нижчого рівня, які ведуть конкретні напрями зовнішньополітичної діяльності, перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної

Інформаційна діяльність в міжнародному просторі та міжвідомчі стратегічні комунікації. Взаємодія в рамках розвідувального співтовариства України. Координація державної політики в сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень										
Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики	8	2	1		5	-	-	-	-	-
Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави	8	2	1		5					
Тема 3. Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень	7	2			5					
Тема 4. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики	8	2	1		5					
Тема 5. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень	8	2	1		5	-	-	-	-	-
Тема 6. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень	8	2	1		5					
Тема 7. Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	8	2	1		5	-	-	-	-	-
Разом за розділом 1.	55	14	6		35	-	-	-	-	-
Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України										
Тема 8. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України	8	2	1		5					
Тема 9. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні	8	2	1		5	-	-	-	-	-
Тема 10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	9	2	1		6	-	-	-	-	-
Тема 11. Стратегічне партнерство у зовнішньополітичній практиці України	9	2	1		6	-	-	-	-	-
Тема 12. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень	10	2	2		6					
Тема 13. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації	10	2	2		6	-	-	-	-	-
Тема 14. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України	11	4	1		6	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	65	16	9		40	-	-	-	-	-
Курсова робота	30			30						
Усього годин	150	30	15	30	75					

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень	Денна форма
1.	Державне управління у сфері зовнішньої політики	1
2	Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави	1
3	Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень	
4.	Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики	1
5.	Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень	1
6.	Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень	1
7.	Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	1
	Разом по 1 розділу	6
	Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України	
8	Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України	1
9	Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні	1
10	Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	1
11	Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України	1
12	Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень	2
13	Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації	2
14	Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України	1
	Разом по 2 розділу	9
	Усього годин	15

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень	
1	1. З'ясуйте, які існують проблеми класифікації чинників, що впливають на зовнішню політику? 2. Проаналізувати проблему дефіциту засобів впливу і зовнішнього потенціалу держави	5
2	1. Здійснити кореляцію поняття державних та національних інтересів у зовнішній політиці 2. Сформулювати основні погляди на концепцію «нації» та «національного інтересу». 3. Підготуйте есе на тему: Значення зовнішньополітичного прогнозування для національної безпеки держави	5
3	1. Користуючись довідковою літературою підготувати глосарій основних понять	5

	та категорій аналізу зовнішньої політики 2. Дайте визначення поняттям: “стратегічний аналіз”, “ієрархічні процеси”, “динамічні системи” 3. Обґрунтуйте прикладний характер аналізу зовнішньої політики 4. Порівняйте сутність об’єктивної і суб’єктивної природи зовнішньої політики.							
4	1. Визначити причини поєднання спрямовуючих та обмежуючих чинників у зовнішньополітичній доктрині 2. Сутність структурно-функціонального підходу до прийняття зовнішньополітичних рішень	5						
5	1 Охарактеризувати етапи формування „фабрик думки”. 2. Проаналізувати класифікації „фабрик думки” та вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. 3. Назвати та охарактеризувати підходи до процесу прийняття зовнішньополітичного рішення. 4. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави. 5. Здійснить порівняльний аналіз повноважень парламентів та урядів провідних країн світу	5						
6	1. Охарактеризуйте економічну кризу, кризу діяльності міжнародних організацій, викликану агресією Росії проти України: ознаки, наслідки. 2. Охарактеризуйте наслідки російсько-української війни для України (ризик, загрози). 3. Подумайте, чи можна визначити позитивні наслідки цієї світової кризи? 4. Скласти таблицю з коаліцій у міжнародних відносинах за схемою: параметри часу, учасники, цілі, успішність реалізації 5. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави. 6. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом.	5						
7	1. Пояснити сутність нормативно-прескриптивного та описативно-експлікативного підходів до процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. 2. Охарактеризувати рівні вироблення зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний). Пояснити переваги та недоліки кожного з них. 3. Охарактеризувати моделі прийняття зовнішньополітичного рішення 4. Охарактеризувати проблеми співвідношення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на формування зовнішньої політики. Пояснити сутність теорії взаємопроникнення Дж. Розенау.	5						
	Разом по 1 розділу	35						
	Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України							
8	1. Назвіть основні функції Президента України в сфері зовнішньої політики 2. З’ясуйте роль МЗС у формуванні зовнішньо-стратегічної дипломатії 3. Підготуйте реферат на тему : Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності. Завдання 4. Складіть порівняльно-аналітичну таблицю «Повноваження гілок влади у формуванні зовнішньої політики України» <table border="1" data-bbox="338 1818 1272 1948"> <tr> <td>Верховна Рада України</td> <td>Кабінет Міністрів України</td> <td>Президент України</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України				5
Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України						
	Ситуаційне завдання 2 5 грудня 1994 р. між Україною, США, Росією та Великою Британією була укладена міжнародна Угода про неядерний статус України – <i>Будапештський Меморандум</i> про гарантії безпеки у зв’язку з приєднанням України до Договору							

	про нерозповсюдження ядерної зброї. Угода містить пункти, що надають Україні гарантії її суверенітету та безпеки. Пізніше до цього документу приєдналися Франція (із застереженнями) та КНР. В умовах гібридної війни, яку веде проти України Російська Федерація, фактичний провал міжнародних гарантій територіальної цілісності та непорушності кордонів України в обмін на її добровільну відмову від ядерної зброї став серйозним фактором ерозії міжнародно-правової системи нерозповсюдження ядерної зброї та загрозою для всього комплексу проблем, пов'язаних із зазначеним Договором. <i>Прокоментуйте ситуацію. Який міжнародно-правовий статус має Будапештський меморандум? Чи є він складовою правового механізму державного управління у зовнішньополітичній сфері?</i>	
9	1. Підготуйте есе на тему : Структура державного механізму як визначальний чинник механізму прийняття зовнішньополітичних рішень. 2. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави. 3. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом	5
10	1. Суть генерування альтернатив у «широкому» та «вузькому» інтервалах умов та можливостей держави щодо забезпечення національної безпеки 2. Які загрози воєнній безпеці України потребують першочергового реагування з боку вищого керівництва держави? 3. Основні завдання щодо вдосконалення стратегічного планування забезпечення національної безпеки України? 4. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційний виклик - реальний виклик. 5. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційна загроза - реальна загроза. 6 6. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	6
11	1. Які особливості зниження невизначеності, що є наслідком відсутності достовірних даних? 2. Проаналізувати розвиток та еволюцію співпраці Україна-НАТО; 3. Детально ознайомитися з документною базою, що регламентує співпрацю України з НАТО, та визначити її найважливіші моменти. 4. Спрогнозувати, за яких умов можливе відновлення розширеного діалогу України з НАТО. 5. Запропонувати напрями подолання обмеженості можливостей України брати участь у формуванні європейської системи безпеки і оборони	6
12	1. Які функції Європейського Союзу надавалися згідно з Маастрихтським договором? 2. Визначити етапи поглиблення економічної інтеграції, що пройшов Європейський Союз? Доведіть, у чому виявляється економічний ефект від інтеграції країн ЄС? 3. У чому полягає проблема співвідношення національного суверенітету й наднаціонального управління в ЄС? 4. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави	6
13	1. З'ясуйте роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави на регіональному рівні 2. З'ясуйте та обґрунтуйте, які суб'єкти сьогодні залучаються для здійснення психологічного тиску на керівництво держави при прийнятті стратегічних рішень? 3. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів регіональної влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	6
14	1. Пояснити, які закони та інші засадничі документи, що регламентують діяльність органів влади у сфері зовнішньої політики, потребують оновлення та чому. 2. Запропонуйте зміни в інституційній частині реформи публічного управління у	6

сфері зовнішньо політичних відносин. 3. Пояснити, якої структурної перебудови потребує Міністерство закордонних справ як ключова ланка в системі дипломатичної служби.	
Разом по 2 розділу	40
Курсова робота	30
Усього годин	105

За кожним із розділів студенти мають виконати завдання з самостійної роботи, робити доповіді на парах за планом семінарських занять) (по 5 балів),

6. Індивідуальні завдання

курсова робота – 30 балів

Курсова робота

Курсова робота з дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» має містити:

Загальний обсяг курсової роботи – 25–30 сторінок

-Титульну сторінку (1 стор.)

-Зміст (1 стор.)

-Вступ (до 5 стор.)

-Основну частину: 2 розділи по 7-9 стор. (15-18 стор.)

-Висновки (3 стор.)

-Список використаних джерел (20) (друковані книги та інтернет-ресурси), правильний бібліографічний опис книг і інтернет-ресурсів.

Текст курсової роботи набирається на комп'ютері на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху, знизу – 20 мм. Абзацний відступ має бути скрізь однаковий – 1,25 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, інтервал 1,5. Сторінки роботи нумеруються наскрізно (номер сторінки, крім титульного аркушу, у правому верхньому куті аркуша).

Оцінка захисту курсової складається з наступного:

текст – 10-20 балів,

публічний захист – 5-10 балів.

-Відповідність виконаної роботи назві, меті та завданням.

-Актуальність обраної теми (політична, наукова).

-Аргументація всіх основних положень.

- Логічність структури тексту

- Самостійність висновків.

-Правильне письмове оформлення курсової роботи, списку літератури.

-Прогнозування шляхів вирішення поставлених проблем в цілому і вибудовування перспектив подальшої роботи над темою.

- Культура виступу (логічність побудови виступу; вільне володіння матеріалом; мовленнєва культура, комунікативна компетентність, володіння аудиторією).

Порядок захисту курсової роботи

Курсова робота, виконана у відповідності зі встановленими вимогами, представляється на кафедру, за якою вона виконана, студентами денного відділення і на заочне відділення студентами цього відділення.

У встановлений кафедрою термін студент має захистити курсову роботу. Здійснюється публічний захист курсової роботи у комісії, визначеній кафедрою. Публічний захист курсової роботи передбачає доповідь студента тривалістю до 10 хв.

У тексті своєї доповіді (виступу) при захисті роботи студент повинен відобразити наступні моменти: обґрунтування вибору теми роботи; мета роботи; структура роботи, основні результати, отримані в ході роботи, висновки, перспективи дослідження.

У процесі захисту студент може використовувати презентацію (заздалегідь заготовлені схеми, графіки, діаграми). При захисті роботи студенту необхідно мати при собі: перевірену курсову роботу (з усунутими зауваженнями); текст свого виступу при захисті курсової роботи; залікову книжку. Після виступу студенту можуть бути задані додаткові запитання, пов'язані зі змістом курсової роботи, відповіді на які впливають на остаточну оцінку.

Без оцінки (балів) за курсову роботу студент не допускається до іспиту з дисципліни.

Підсумкова оцінка:

Оцінка «**25-30 балів**» виставляється, якщо студент демонструє блискуче володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно й аргументовано відстоює її зміст, докладно, вичерпно відповідає на всі додаткові запитання, оформлення роботи відповідає всім вимогам.

Оцінка «**15-24**» виставляється, коли студент демонструє високий рівень володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно і аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях на додаткові питання відчуває труднощі. Та ж оцінка може бути виставлена і коли комісія відзначає незначні прогалини у професійній підготовці студента або виявляє в тексті роботи невеликі порушення.

Оцінка «**6-14**» виставляється в тих випадках, коли студент демонструє достатньо (або відносно) добре володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно й аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях допускає помилкові твердження, або у тексті виявляються порушення при оформленні наукового апарату роботи, стилістичні та інші погрішності.

Оцінка до «**5 балів**» виставляється у випадках, коли виявляється несаможиттєвість виконання роботи, некомпетентність у досліджуваній проблемі, невмінні обґрунтовувати висновки, аргументовано відповідати на питання при захисті курсової роботи, неохайному, із порушеннями її оформленні. Робота не зараховується, повертається на доопрацювання.

Орієнтовні теми курсових робіт

1. Національні інтереси України в умовах євроінтеграції.
2. Національні цінності України та їх взаємозв'язок із національними інтересами та цілями.
3. Система національної безпеки України.
4. Ієрархія та класифікація небезпек національним інтересам України.

5. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України
6. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні України.
7. Державна політика з питань національної безпеки та оборони у країнах-членах Європейського Союзу.
8. Державна політика національної безпеки України.
9. Стратегічне управління у сфері національної безпеки.
10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері
11. Інформаційний механізм прийняття управлінських рішень із питань забезпечення національної безпеки
12. Пріоритети державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії.
13. Оборонна достатність України: концептуальні засади, комплексна оцінка.
14. Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки.
15. Комплексна оцінка загроз національній безпеці у діяльності органів державного управління.
16. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України.
17. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації
18. Вплив міжнародних неурядових організацій на прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.
19. Вплив міжнародних експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень.
20. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень України.
21. Напрями реформування системи дипломатичної служби України.

7. Методи навчання

Активні (інтерактивні) методи навчання, а саме: проблемні лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах із застосуванням ситуаційного методу; семінарські заняття (дискусії, наукові конференції, прес-конференції).

8. Методи контролю

Поточний контроль:

Засвоєння тем контролюється на семінарських заняттях, шляхом усних відповідей та доповідей і написання тестових завдань та курсової роботи.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- активність студента під час обговорення / розв'язання кейсів на лекціях, семінарах, доповіді (3-5 балів); виконання завдань для самостійної роботи (одне з кожного розділу) (3-5 балів);
- контрольна робота у формі тестів (1-2 розділи) (по 10 балів);
- індивідуальні завдання: написання та захист курсової роботи (30 балів).

Оцінювання курсової складається з наступного:

- 1) текст – 20 балів (мін. 10 балів),
- 2) публічний захист – 10 балів. (мін. 5 балів)

Разом – 30 балів

- Відповідність виконаної роботи назві, меті та завданням.
- Актуальність обраної теми (політична, наукова) (2 бали).
- Логічність структури тексту, аргументація всіх основних положень (12 балів).
- Самостійність висновків (3 бали).
- Правильне письмове оформлення курсової роботи, списку літератури (2 бали).
- Прогнозування шляхів вирішення поставлених проблем в цілому і вибудовування перспектив подальшої роботи над темою (1 бал).
- Культура виступу (логічність побудови виступу; вільне володіння матеріалом; мовленнєва культура, комунікативна компетентність, володіння аудиторією, відповідь на питання) (10 балів).

Підсумковий:

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення письмового екзамену. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Білет складається з трьох питань: двох теоретичних (по 10 балів), ситуаційного завдання (20 балів).

Мінімальна кількість балів, необхідна для одержання іспиту – 20 балів.

Максимальна кількість балів, необхідна для одержання іспиту – 40 балів.

Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Повна відповідь на 2 теоретичних питання оцінюється по 10 балів

Вимоги: 1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми; 2) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу; 3) здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників; 4) демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; 5) засвоєння основної та додаткової літератури.

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожен вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Розподіл балів для студентів:

Студенти, які набрали протягом семестрового навчання максимально 60 балів, але не менше як 30 балів, виконують письмову підсумкову екзаменаційну роботу

Поточний контроль та самостійна робота		Курсова робота (інд.завд)	Разом	Іспит	Сума
Розділ 1	Розділ 2	30	60	40	100
Доповіді/завд.для с.р.	Доповіді/ завд.для с.р.				
5	5				
тести	тести				
10	10				

T1,T2... теми

У разі, коли сума балів (семестрових і підсумкового контролю) менше, ніж 50 балів, студенти отримують незадовільну оцінку за результатами іспиту.

Оцінювання знань студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наведеної шкали:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	Незадовільно

10.Рекомендована література

Основна література

1. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2012. 344 с.
2. Бакуменко В.Д., Руденко О.М., Туча В.В. Механізми імплементації політичних рішень в державному управлінні: монографія. Київ: АМУ, 2015. 184 с.
3. Борисова О.В. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій. Київ: Кондор, 2017. 341 с.
4. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні: навч.-метод. посіб. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 104 с.
5. Катренко А.В., Пасічник В.В. Теорія прийняття рішень. Київ, 2009. 440 с.
6. Конституція України: Закон України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № (із змінами внесеними згідно із Законами ... № 2680-VIII від 07.02.2019. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 9. Ст. 50.
7. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
8. Одінцева Г.С., Дзюнзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. та ін. Теорія та історія державного управління: навч. посіб. Київ: Видав. дім «Професіонал», 2008. 288 с.

9. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>

10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI із змінами, внесеними згідно із законами № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2.

11. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст.241.

12. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.

13. Про міжнародні договори України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004 № 50. ст. 540.

14. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.

15. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.

16. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України від 1 грудня 2005 року № 3160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.

17. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf

18. Сичова В.В. Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень: інформ.ресурс (дистанційний курс), навч. посіб. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2020. URL : <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4650> (сертифіковано дистанційний курс, 2021).

19. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики: навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). Івано-Франківськ, 2013. 53 с.

20. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

21. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16.06.1994 р. Представництво Європейської Комісії в Україні, 1994.

22. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1.

Допоміжна

23. Акт проголошення незалежності України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №38. Ст. 502.

24. Бакуменко В.Д. Формування державноуправлінських рішень: проблеми теорії методології, практики: моногр. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.

- 25.Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
- 26.Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. URL: economy.kpi.ua/files/files/10_kpi_2014.doc
- 27.Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. URL: <http://www.rada.gov.ua>
28. Державне управління та європейська інтеграція: еволюція поглядів: навч. посіб. / Вітер Д. В. та ін.; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Інтерсервіс, 2013. 152 с.
- 29.Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень: метод. рекомендації до виконання курсової роботи (для студентів 1 курсу магістерської підготовки спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії») / укл. В. В. Сичова. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 38 с/
- 30.Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / авт. кол. : В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін та ін.; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.
- 31.Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. /О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: РВВ Луц. НТУ, 2016. 326 с.
- 32.Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / О. В. Баула, Т. В. Божидарнік, Т. М. Вісіна, ін ; М-во освіти і науки України, «Луцький нац. техн. ун-т» ; [за заг. ред. О. М. Лютак]. Херсон : ОЛДИ-ПЛЮС, 2019. 375 с.
- 33.Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Оберіг, 2012. Вип 1. 76 с. (Серія "Наукові доповіді")
- 34.Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.
- 35.Жовква І.І. Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України. *Зовнішня політика і дипломатія: історичний та сучасний виміри*. 2007. Вип. 13. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2..
- 36.Жовква І.І. Моделі стратегічного партнерства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. № 41, част. II. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2003. С. 32–38.
- 37.Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Управління. 2013. Вип. 3. С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17
- 38.Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика. Київ: Євроатлантикінформ, 2006. 156 с. (Формування і реалізація державної політики управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України).
- 39.Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Харків: ФОЛІО, 2003.
- 40.Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжолі. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.

41.Зажигаєв Б.В. Україна на перехресті глобальної політики. Ч. 2: «Задвірки» цивілізації в центрі Європи або «самогубне державне управління». *Проблеми міжнародних відносин*: Зб. наук. пр. Київ: КиМУ, 2011. Вип. 2. С. 6-39.

42.Зовнішня політика України – 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г. М. Перепелиці. Київ: ВД «Стилос», 2013. 304 с.

43.Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2014–2016). Авторський колектив: С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов (відповідальний редактор), В.В. Піскіжова (відповідальний секретар), Г.О. Харлан. Київ: Інститут історії України НАН України, 2017. 319 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013653>.

44.Ільченко Н.М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку євро регіонів. *Державне будівництво*. 2012. № 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>

45.Їжа М., Кадук Н., Овчар О. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 4. С. 3-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2013_4_3

46.Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. Київ: Либідь, 2009.

47.Концепція реформування дипломатичної служби України / Василь Філіпчук. *Зовнішньополітичні акценти*. Спец. Вип., Міжнар. центр перспектив. досліджень. 14 липня 2015 р. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/FPI_spezial_test_20150714_ukr_edit_1193.pdf

48.Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 171 с.

49.Крамаренко Р. М. Роль мегаполісів як суб'єктів міжнародних відносин. URL: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/kramarenko.html>

50.Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Litv/index.htm> 20.

51.Малиновський В. Концептуалізація поняття «регіон». *Вісник Національної академії державного управління*. Вип.4/2012 URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-4-22.pdf>

52.Мацяк М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>

53.Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. В. М. Матвієнко. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.

54.Міжурядові регіональні організації. Київ: Київ.ун-т, 2001.

55.Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції: монографія Київ: НІСД, 2014. 316 с.

56.Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>

57.Партнерство Україна-НАТО / укл. І. Жовква. Київ, 2002.

58.Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторгівельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль : монографія. Донецьк: Тов. "Юго-Восток, Лтд", 2008. 366 с.

59.Полтораков О. Ю. Глобальне громадянське суспільство в системі міжнародних відносин . *Дослідження світової політики*: Зб. наук. пр. Київ: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України. 2008. Вип. 44. С. 149–156

60.Про дипломатичні ранги України: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2002. № 52. Ст. 2349.

61.Про дипломатичну службу: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2001. № 42. Ст. 1881.

62.Сардарчук П. Д., Кулик О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи : навч. посіб.: Київ: Україна, 2001.

63.Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>

64.Сіцінський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.

65.Суб'єкти забезпечення національної безпеки [Абрамов В.І.]. *Енциклопедія державного управління: У 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]*. Національна академія державного управління при Президентові України. Київ: НАДУ, 2011. Т. 1. Теорія державного управління / наук.-ред. кол.: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. 2011. С. 615-617. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>

66.Тараненко Г.Г Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>

67.Тімкін І.Ф., Новікова Н.Є. Структурно-функціональна характеристика системи забезпечення національної безпеки України. URL : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ОбН-4dNgFjAJ:dspace.nau.edu.ua/bitstream>

68.Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1; 2

69.Українська політична нація: генеза, стан, перспективи. Київ, 2005

70.Україна на міжнародній арені. Зб. док. і матеріалів 1996-2000 рр.: у 2-х кн. Кн. 2. К., 2003.

71.Федуняк С. Кінець ілюзорній позаблоковості: зовнішньополітична орієнтація України у контексті Російської агресії. URL: www.bukvisnyk.cv.ua

72.Циганкова Т.М., Гордеєва Т.Ф. Міжнародні організації : навч. посіб.: 2-е вид., перероб. і доп. Київ, 2001.

73.Циватий В. Зовнішня політика та дипломатія: майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. № 8. С. 42–43.

74.Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика і безпека України: Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури / Національний інститут

проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України. Київ: НІПМБ, 2004 . 351 с.

75. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. Київ: LAT і К, 2015. 478 с.

76. Чернявська Л. Н. Роль міжнародних неурядових організацій у перебудові політичної системи світу в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. пр. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2005. Вип. 53 (Ч. 1). С. 95–104.

77. Association Agreement: driving integrational changes : col. Monograf. /Ed.by Richard Iserman, Dr.H.C. in International Relations, Maryna Dei, PhD, Associate Professor, Olga Rudenko, Dr.Sc in PA, Professor, Yaroslav Tsekhmister, Ed.D, Professor, Vitalii Lunov, PhD, Associate Professor. Chicago : Assent Graphics Communications, 2019.

11. Інтернет-ресурси

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин ; редкол.: Копійка В.В., Дорошко М.С., Хмара М.П. та ін.. Київ. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/fonds/univmag/poshuk.php3?them_key=%C0%EА%F2%F3%E0%EB%FC%ED%B3+%EF%F0%EE%E1%EB%E5%EC%E8+%EC%B3%E6%ED%E0%F0%EE%E4%ED%E8%F5+%E2%B3%E4%ED%EE%F1%E8%ED

2. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>

3. Міністерство культури та інформаційної політики України: URL: <https://mkp.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : Сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

5. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. URL: <http://vmv.kytmu.edu.ua/>

6. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Google Meet проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Google Meet проводяться семінарські, індивідуальні заняття та консультації;

контроль самостійної роботи відбуватиметься дистанційно на платформі Moodle: дисципліна «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень», ключ доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4650>.

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти *екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle* за посиланням: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4650>, *Telegram*.